

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

Nuorten Suomi kiittää mahdollisuudesta kommentoida VANUPO:n luonnosta. On tärkeää, että nuorisoalan ammattilaiset pääsevät vaikuttamaan ohjelmaan, jolla ohjataan nuorisotyön kenttää.

Opiskeluhoolto on kohdannut niin haasteita kuin uusia mahdollisuuksia, kun osa opiskeluhoollon jäsenistä siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille. Kunnissa on hyviä esimerkkejä yhteisöllisestä opiskeluhoollosta, jossa nuorisotyö on vahvasti mukana toiminnassa. VANUPO:ssa on tärkeää huomioida nuorisotyön merkitys ja siksi ohjelmassa tulee olla maininta, että yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämisessä tulee aina olla mukana alueen nuorisotyön ammattilaisia. Myös nuorten osallisuuden varmistaminen yhteisöllisessä opiskeluhoollossa vaatii selkeät tavoitteet ja rakenteet.

Matalan kynnyksen harrastustoimintaan panostaminen on teko, joka tuottaa hyvinvointia, joka vaikuttaa pitkälle nuorten elämään. Jotta harrastusmahdollisuudet ovat mieluisia ja nuoria motivoivia, tulee nuorilla olla mahdollisuus vaikuttaa harrastusmahdollisuuksiin. VANUPO:ssa tuleekin olla maininta, miten nuorten omia toiveita harrastamiselle huomioidaan ja miten nuoret sekä heidän perheensä otetaan mukaan harrastusten matalan kynnyksen suunnitteluun.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

Nuorten mielenterveyshaasteet ovat olleet jo pitkään esillä. On huolestuttavaa, miten suuri määrä nuoria kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonosti ja miten paljon ahdistuneisuus on yleistynyt nuorten keskuudessa. On kiitettävää, että VANUPO:ssa huomioidaan mielen hyvinvointi ja sen vahvistaminen moninaisin tavoin.

VANUPO:n luonnoksessa mainitaan, että vähennetään digilaitteiden lisääntyneen käytön keskittymiskyvylle ja fyysiselle aktiivisuudelle aiheuttamia haittoja. Haittojen vähentämisen sijaan, haittojen vähentämiseksi tulee huomioida juurisyyt laitteiden suurelle käytölle sekä digilaitteiden suuren käytön määrä. On tärkeää panostaa esimerkiksi media- ja digikasvatukseen, jotta nuori voi itse pohtia ja oivaltaa, miksi esimerkiksi sosiaalisessa mediassa pitkään oleminen ei tue hyvinvointia. Digilaitteiden pelkkä poistaminen esimerkiksi kouluympäristössä ei auta, vaan nuorten kanssa tulee keskustella aiheesta avoimesti.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

Nuorten Suomi kiittää, että nuorten osallisuus, yhteisöllisyys ja turvallisuus on huomioitu VANUPO:n valmistelussa omana osuutenaan. Ohjelmassa huomioidaan hallitusohjelman mukaisesti nuorten hyvinvoinnin edistäminen laaja-alaisena yhteistyönä. Vahvaa yhteistyötä tarvitaan, jotta erilaisia palveluita voidaan tehdä nuorilähtöisesti ilman organisaatio- tai sektorirajojen tuomia haasteita.

Nuorten osallisuuden edistämiseksi tehdyt kirjaukset ovat valitettavasti yksittäisiä toimenpiteitä, joilla ei aidosti pystytä edistämään nuorten laajempaa osallistumista, vaikuttamista ja toimijuutta. Kirjauksiin tarvitaan johdonmukaisuutta sekä selkeästi tavoitteeseen pyrkiviä konkreettisia toimenpiteitä. Esimerkiksi demokratiakasvatus tulisi olla mukana entistä vahvemmin kirjauksissa, jotta nuoret saadaan mukaan yhteiseen päätöksentekoon.

Nuorten osallistumISRakenteissa tulee huomioida nuorten moninaisuus sekä erilaiset lähtökohdat. Valtionhallinnon eri aiheissa tulee kuulla nuoria, joita asia koskee, eikä ainoastaan nuoria, joilla on valmiiksi riittävät valmiudet toimia aikuisten määrittelemissä rakenteissa tai ymmärrystä päätöksenteon periaatteista. Vanupon tulee antaa suuntaviivoja myös kunta- ja aluetasolle, jotta eri hallinnon tasojen rakenteet kehittyvät nuoria osallistavammaksi.

Nuoret nimesivät ilmastonmuutoksen ja luonnon säilyttämisen kaikkein tärkeimmäksi ratkaistavaksi yhteiskunnalliseksi haasteeksi VANUPO:n kuulemisessa. Nykyisellä kirjauksella nuorille annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa käytävään keskusteluun, mutta ei sitouteta päättäjiä mukaan ratkaisemaan ilmastonmuutokseen ja luontokatoon liittyviä ongelmia. Nuorilla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa aidosti päätöksentekoon, jos päättäjät eivät ole mukana ratkomassa haasteita.

Nuorisotyön ja –toiminnan tukemisen linjaukset

-

Painopisteet nuorisotalan valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

-

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisotalan eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

-

Muita näkemyksiä ohjelmasta

Vanupo on valitettavan epätasalaatuinen, mikä hämmentää ja tekee haasteelliseksi myös luonnoksen kommentoinnin. Sinne on myös nostettu selkeästi yhden toimialan erittäin hyvät toiveet useampaan kohtaan, mutta vastaavien toimintojen pitäisi koskettaa myös monia muita toimialoja ja toimintoja.

Tilkanen Eeva-Liisa
Nuorten Suomi ry